

Minister Klimatu i Środowiska

DGO-OPZ.050.8.2024.MK
3346154.13444530.10834558
Warszawa, 07-10-2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację Pani Posel Gabrieli Lenartowicz z dnia 22 sierpnia 2024 r., znak K10INT4399, w sprawie remediacji i badań powierzchni ziemi przeprowadzonych przez regionalnych dyrektorów ochrony środowiska, uprzejmie informuję, co następuje.

Odpowiadając na pytanie dot. liczby przeprowadzanych w okresie od 5 września 2014 r. do 1 września 2024 r. remediacji, do wykonania których obowiązany jest regionalny dyrektor ochrony środowiska (rdoś) na podstawie art. 101i ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*¹, zwaną dalej ustawą „Poś” lub art. 16 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. *o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie*², zwaną dalej ustawą „szkodową”, w załączeniu przekazuję stosowne zestawienie (załącznik nr 1).

W związku z pytaniem dot. liczby wykonanych w okresie od 5 września 2014 r. do 1 września 2024 r. przez regionalnych dyrektorów ochrony środowiska badań zanieczyszczenia gleby i ziemi w celu potwierdzenia występowania zanieczyszczenia powierzchni ziemi lub w celu opracowania planu remediacji, w przypadkach, gdy do ich wykonania był obowiązany regionalny dyrektor ochrony środowiska, w załączeniu przekazuję stosowne zestawienie (załącznik nr 2).

Odnosząc się do pytania dot. liczby podjętych działań polegających na usunięciu odpadów składowanych w miejscach do tego nieprzeznaczonym w trybie art. 26a ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. *o odpadach*³, zwanej dalej ustawą *o odpadach*, uprzejmie informuję, co następuje.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że Minister Klimatu i Środowiska nie ma możliwości prawnych, które pozwalałyby na objęcie nadzorem prowadzonych przez właściwe organy administracji (tj. wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miasta, marszałkowie województw, starostowie, regionalni dyrektorzy ochrony

¹ Dz. U. z 2024 r., poz. 54 z późn. zm..

² Dz. U. z 2020 r., poz. 2187.

³ Dz. U. z 2023 r., poz. 1587, 1587 z późn. zm.

środowiska) spraw dotyczących usuwania odpadów z miejsc do tego nieprzeznaczonych. Tym samym resort nie gromadzi tak szczegółowych danych w tym zakresie.

Jednakże pod koniec 2023 r. resort klimatu i środowiska przeprowadził analizę stanu postępowań administracyjnych w zakresie usuwania odpadów w Polsce. Analiza ta jest badaniem funkcjonowania przepisów ustawy o *odpadach* dotyczących usuwania odpadów. Z uzyskanych danych od organów jednostek samorządu terytorialnego wynika, że w okresie od 6 września 2019 r. (tj. od wejścia w życie przepisu art. 26a ustawy o *odpadach*) do 31 sierpnia 2023 r. łączna liczba przeprowadzonych oraz nadal prowadzonych postępowań na podstawie art. 26a ustawy o odpadach w skali całego kraju wynosiła – 596, w tym:

- 359 postępowań administracyjnych zakończono decyzją ostateczną i odpady zostały usunięte przez właściwy organ administracji,
- 128 postępowań administracyjnych w sprawie usunięcia odpadów jest niezakończona,
- 56 postępowań administracyjnych zakończono decyzją ostateczną, która nie została jeszcze wykonana przez organ (odpady nie zostały usunięte),
- 53 pozostałe zakończone postępowania o innym niż wyżej wskazanym rozstrzygnięciu (tj. wydanie decyzji administracyjnej o umorzeniu postępowania) lub o tym samym rozstrzygnięciu co powyżej lecz na okres objęty analizą decyzje są nieostateczne.

Z pozyskanych informacji wynika, że ponad połowa postępowań wszczętych na podstawie ww. przepisu została zakończona wydaniem i wykonaniem przez organ administracji decyzji administracyjnej. Oznacza to, że od września 2019 r. do 31 sierpnia 2023 r. usunięto odpady z 359 z miejsc do tego nie przeznaczonych zagrażających życiu i zdrowiu ludzi oraz środowisku.

Dodatkowo należy podkreślić, że przepisy ustawy *Poś* przewidują możliwość uzyskania pomocy finansowej ze środków Narodowego Funduszu ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) na usuwanie odpadów. Dlatego też NFOŚiGW przygotował program priorytetowy „Usuwanie porzuconych odpadów” dedykowany organom administracji właściwym do podjęcia działań w zakresie usunięcia zalegających odpadów. Dofinansowanie udzielane organom administracji na działania środowiskowe z funduszy ochrony środowiska, m.in. na likwidację miejsc nie przeznaczonych do gromadzenia odpadów w okresie 2016 – 2023 wyniosło 413,5 mln zł.

Odpowiadając na pytanie dot. obecnie obowiązujących programów wsparcia finansowania badań powierzchni ziemi, wykonania projektów planu remediacji i wykonania samych remediacji oraz usuwania odpadów z miejsc do tego nie przeznaczonych, należy poinformować, że uzyskanie wsparcia we wskazanych obszarach możliwe jest zarówno ze środków Unii Europejskiej jak i ze środków krajowych. W przypadku środków UE, będących w dyspozycji Ministra Klimatu

i Środowiska, należy wskazać na środki dostępne w ramach programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS). W przypadku programu FEnIKS przewidziano finansowania przedsięwzięć w działaniu FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury - Typ projektu 7a. „Rekultywacja i remediacja terenów zdegradowanych działalnością gospodarczą” oraz typ projektu 7b. „Usuwanie niewłaściwie składowanych lub magazynowanych odpadów oraz wywołanego przez nie zagrożenia dla ludzi lub środowiska”. Łączna alokacja środków UE przeznaczona na ten cel w programie FEnIKS wynosi 40 mln euro. Dodatkowa informacja w zakresie powyższego programu znajduje się w załączniku do niniejszego pisma (załącznik nr 3).

W przypadku wsparcia ze środków krajowych, będących w dyspozycji NFOŚiGW, istnieje możliwość realizacji przedsięwzięć w ramach następujących programów:

- program priorytetowy „Ochrona powierzchni ziemi”, Część 2) „Remediacja powierzchni ziemi objętej szkodą w środowisku albo zanieczyszczeniem historycznym”,
- program priorytetowy „Usuwanie porzuconych odpadów”,
- program priorytetowy „Wsparcie Ministra Klimatu i Środowiska w zakresie realizacji polityki klimatycznej i środowiskowej Część 1) Ekspertyzy, opracowania, realizacja zobowiązań międzynarodowych”.

Szczegółowe informacje nt. obowiązujących programów wsparcia ze środków NFOŚiGW oraz wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (wfośigw) znajdują się w załączeniu do niniejszego pisma (załącznik nr 4 - 6).

Odpowiadając na pytanie dot. wskazania planów Ministra Klimatu i Środowiska lub innych właściwych instytucji publicznych w zakresie wprowadzenia nowych programów wsparcia finansowego dla działań związanych z badaniami powierzchni ziemi, wykonaniem projektów planu remediacji i wykonaniem samych remediacji oraz z usuwaniem odpadów z miejsc do tego nie przeznaczonych, podkreślić należy, że Minister Klimatu i Środowiska, w zakresie przynależnych kompetencji, będzie zabiegał o ustanawianie nowych programów wsparcia dla działań w tym zakresie. Ponadto działania takie będą podejmowane w toku negocjacji założeń perspektywy środków UE po roku 2027, jak również w ramach współpracy z NFOŚiGW i wfośigw w zakresie możliwości realizacji projektów ze wsparciem krajowym. Należy przy tym także podkreślić, że wprowadzenie nowych programów uzależnione jest między innymi od wysokości przychodów NFOŚiGW, które będą mogły być przeznaczone na finansowanie przedmiotowych przedsięwzięć.

Odpowiadając na pytanie dot. budżetu regionalnych dyrekcji ochrony środowiska (rdoś) jaki jest przeznaczony na usuwanie odpadów z miejsc do tego nie przeznaczonych w 2024 r., wyjaśnić należy, że rdoś są państwowymi jednostkami budżetowymi. Zatem ich budżet określa ustawa budżetowa. W ustawach budżetowych nie ma wyodrębnionych środków na poszczególne zadania. Szczegółowość planu ma charakter grup rodzajowych określonych w art. 124

ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o *finansach publicznych*⁴, gdzie wyodrębnia się m.in. świadczenia na rzecz osób fizycznych, wydatki bieżące jednostek budżetowych, wydatki majątkowe, wydatki na realizację programów finansowanych z udziałem środków UE.

Jedynym dokumentem, który może wskazywać na rzeczowe przeznaczenie środków jest uzasadnienie do rządowego projektu ustawy budżetowej, przedstawiane w układzie zadaniowym. Ostatecznie jednak, po ogłoszeniu ustawy budżetowej, plan finansowy, w tym w układzie zadaniowym, jest opracowywany przez kierowników jednostek. W ciągu roku w planie dokonywane są zmiany celem zabezpieczenia najpilniejszych wydatków.

Zadania związane z wykonywaniem remediacji i usuwania odpadów itp. ujmowane są w działaniu 12.1.4.1 „Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska i likwidacja ich skutków” i tylko na tej podstawie można wskazać środki przeznaczane na te działania. Należy mieć jednak na uwadze, że w ramach działania 12.1.4.1 ponoszone są również koszty administracyjne i koszty osobowe rozliczane wg. klucza. I tak w 2024 r. (stan na 18 września 2024 r.) w działaniu 12.1.4.1:

- w ramach środków przyznanych w ustawie budżetowej rdoś zaplanowały środki w wysokości 13 224 000 zł,
- w ramach decyzji zmieniających, zwiększono plan rdoś w tym działaniu o 47 009 zł,
- przyznano dodatkowe środki dla rdoś w kwocie 153 695 572,30 zł.

Odpowiadając na pytanie dotyczące rozważenia przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska zwiększenia środków własnych Regionalnych Dyrekcji Ochrony Środowiska na realizację zadań dotyczących badań zanieczyszczenia powierzchni ziemi i wykonania projektów planów remediacji, należy poinformować, że kwestia ta jest przedmiotem analizy i rozważań w miarę zgłaszania potrzeb, biorąc pod uwagę możliwości budżetu państwa.

Odnosząc się do pytania dotyczącego finansowania kosztów działań związanych z poprawą stanu środowiska na wielkoobszarowych terenach zdegradowanych, należy poinformować, że przepisy ustawy z dnia 16 czerwca 2023 r. o *wielkoobszarowych terenach zdegradowanych*⁵, tzw. ustawy o WTZ, przewidują elastyczny i szeroki katalog źródeł finansowania, w tym środki Unii Europejskiej (Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Fundusz Spójności, Fundusz Invest EU) oraz krajowych funduszy ochrony środowiska, wskazując również na możliwość pozyskania przez właściwy organ środków z innych źródeł. Jednakże wyjaśnić należy, że ustawa o WTZ nie wskazuje wprost konkretnych kwot środków na wykonanie zadań wynikających z ustawy – wysokość dofinansowania zależy od zaplanowanej w poszczególnych funduszach puli środków, a także szczegółowych zasad udzielania

⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 1270 z późn. zm.

⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 1719.

dofinansowania. Środki poszczególnych funduszy mogą być wykorzystywane w celu zapewnienia odpowiedniego montażu finansowego przedsięwzięć na WTZ w odpowiednim czasie, zgodnie z przyjętym harmonogramem prac. Tylko i wyłącznie otrzymanie środków na cele poprawy stanu środowiska na obszarze WTZ skutkuje powstaniem obowiązku podjęcia działań przez jednostki samorządu terytorialnego. Nie dotyczy to środków własnych gminy, które mogą zostać wykorzystane jedynie dobrowolnie.

Prace nad ustawą były prowadzone w ramach przygotowania do wdrażania Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)⁶, czego celem było umożliwienie pozyskania przez Polskę środków w wysokości 55 mln euro, a także dodatkowo 10 mln euro w ramach rewizji KPO (szczegóły w załączniku nr 7). Ponadto w ustawie przewidziano inne możliwe do wykorzystania źródła finansowania:

- program FEnIKS (możliwe pozyskanie środków w wysokości 40 mln euro),
- program Invest EU (ogółem wartość programu w części dot. ochrony środowiska – 9,9 mld euro w formie gwarancji dla pożyczek),
- uzupełniająco – krajowe fundusze ochrony środowiska, np. istniejący Program Priorytetowy NFOŚiGW pn. „Ochrona powierzchni ziemi”,
- inne środki pozyskane przez właściwy organ, w tym przykładowo regionalne programy operacyjne lub programy w perspektywie UE po roku 2029.

Należy przy tym wyjaśnić, że zapotrzebowanie w tym zakresie będzie stale analizowane i w razie potrzeby będą podejmowane działania związane z występowaniem o dodatkowe środki, biorąc pod uwagę przede wszystkim kolejny okres programowania środków Unii Europejskiej, co jest uzasadnione w szczególności z uwagi na zakładany długi termin przygotowania formalno-technicznego przedsięwzięć do właściwych prac terenowych związanych z usuwaniem zanieczyszczeń i zagrożeń w danej lokalizacji.

Z wyrazami szacunku

Z up. Ministra

Anita Sowińska
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:

Pani Rita Kameduła-Tomaszewska, Dyrektor Departamentu Spraw Parlamentarnych, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów.

⁶ Inwestycja B3.2.1 Inwestycje w neutralizację ryzyka i rekultywację wielkoobszarowych terenów przemysłowych i Morza Bałtyckiego.

Załączniki:

Załącznik nr 1. Zestawienie przeprowadzanych remediacji, do wykonania których obowiązany jest regionalny dyrektor ochrony środowiska, w okresie od 5 września 2014 r. do 1 września 2024 r.

Załącznik nr 2. Zestawienie wykonanych przez regionalnych dyrektorów ochrony środowiska badań zanieczyszczenia gleby i ziemi w celu potwierdzenia występowania zanieczyszczenia powierzchni ziemi lub w celu opracowania planu remediacji, w przypadkach, gdy do ich wykonania był obowiązany regionalny dyrektor ochrony środowiska, w okresie od 5 września 2014 r. do 1 września 2024 r.

Załącznik nr 3. Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027.

Załącznik nr 4. Zestawienie obowiązujących programów wsparcia finansowego z funduszy ochrony środowiska – stan na 5 września 2024 r.

Załącznik nr 5. Program priorytetowy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej „Ochrona powierzchni ziemi”, Część 2) „Remediacja powierzchni ziemi objętej szkodą w środowisku albo zanieczyszczeniem historycznym”.

Załącznik nr 6. Program priorytetowy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej „Wsparcie Ministra Klimatu i Środowiska w zakresie realizacji polityki klimatycznej i środowiskowej Część 1) Ekspertyzy, opracowania, realizacja zobowiązań międzynarodowych”.

Załącznik nr 7. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności - B3.2.1 „Inwestycje w neutralizację ryzyka i rekultywację wielkoobszarowych terenów przemysłowych i Morza Bałtyckiego”.